

Inrichtingseisen voor gemeente én partners helder:

Werken met een leidraad openbare ruimte

AUTEURS:
Jan Blom en
Wytse Engelsman

Het zijn onstuimige tijden voor Nederlandse gemeenten. Op dit moment vinden de grootste veranderingen in het binnenlands bestuur van de afgelopen jaren plaats. Samenwerken, fuseren, decentralisatie, e-overheid, de gemeente als regisseur, de overkoepelende taakstellende bezuinigingen. Deze veranderingen hebben hun weerslag op de buitenruimte. Hoe houdt een gemeente daar grip op?

De Nederlandse openbare buitenruimte vertegenwoordigt een bijna onmeetbare waarde met meer dan 100.000 kilometer rioolbuizen, 135.000 kilometer wegen (waarvan 90 procent lokale wegen) en 35.000 bruggen en viaducten. Meer samenwerking tussen gemeenten, in de keten én in de toepassing van slimme ICT-oplossingen leidt tot efficiënter voorbereiden, aanleggen en beheren van deze assets. In potentie is in Nederland jaarlijks vele miljoenen euro's te besparen.

Veel gemeenten hebben in de afgelopen jaren al ingezet op efficiënter werken door een transitie naar een regiegemeente te doorlopen. Gemeentelijke (kern-)taken worden in samenwerking met marktpartijen uitgevoerd of zelfs volledig aan marktpartijen overgelaten. De introductie van proces- en zaakgericht werken (denk aan de GEMMA-procesarchitectuur) en ook gereedschappen als systems engineering, VISI en asset management

leveren hun bijdrage aan deze nieuwe werkwijze en het houden van grip op de complexiteit van de nieuwe realiteit.

LEIDRAAD OPENBARE RUIMTE

Een ander hulpmiddel is een gestandaardiseerde leidraad voor het inrichten van de openbare ruimte (LIOR). Een leidraad waarin het planproces en richtlijnen op basis van beleid, wet- en regelgeving, kwaliteitsvisies, actuele kennis en het beschikbare aanleg- en beheerbudget worden vastgelegd. Zo'n leidraad is een praktisch instrument en zorgt voor heldere communicatie en bewuste afwegingen tijdens het ontwerp en beheer van de buitenruimte.

De concrete meerwaarde van het gebruik van een leidraad is efficiencywinst. Alle inrichtingseisen en standaard oplossingen zijn integraal afgestemd en eenduidig vastgelegd, zodat beschikbare kennis over aanleg, gebruik en beheer

geborgd is en zodat iedereen – ook partners in de keten – er gebruik van kan maken. Dat levert kostenbesparingen op tot 10 procent op aanleg en beheer (of meer kwaliteit voor hetzelfde geld). Gemeenten als Veenendaal, Purmerend, Noordwijk, Katwijk, Voorschoten en Wassenaar werken met een dergelijke leidraad. Bijzonder aan de laatste twee gemeenten is dat zij gebruikmaken van een gezamenlijke leidraad. Dit maakt de samenwerking tussen deze gemeenten – die per 1 januari 2013 formeel vorm heeft gekregen in de Werkorganisatie Duivenvoorde – nog sterker, beter en goedkoper.

TIPS VOOR HET MAKEN VAN DE LEIDRAAD

Maximaal profijt van de leidraad wordt alleen behaald als het opstellen, gebruiken en beheren van de leidraad goed wordt doordacht. Een reëel risico is dat met veel energie en goede bedoelingen een dik **SI**

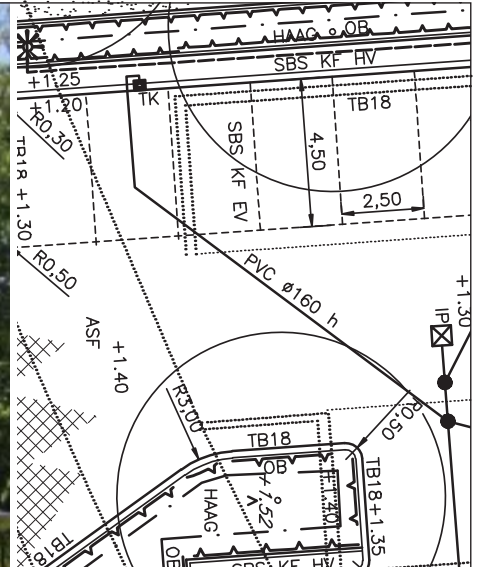
GRAAG LEVEREN WIJ DE BOUWSTENEN VOOR HUN TOEKOMST!

METTEN STEIN+DESIGN IS FOUNDING PARTNER
VAN HET KENNISLAB VOOR URBANISME

METTEN
stein+design®
WWW.METTEN.NL

gebied 11a
5 KG
debruggen
088 1600200

Wijk Oost:
Zeeuweg 19
108 AV
Amsterdam
088 1600200

Planuitwerking op het hoogste niveau!

GreenConsult
ingenieurs voor de buitenruimte

Ontwerp | Techniek | Beheer | Directievoering en Toezicht

www.greenconsult.nl

boekwerk wordt gemaakt dat vervolgens in de kast belandt, om er niet meer of te weinig uitgehaald te worden. Voorkom dit door de volgende drie tips toe te passen:

1 Betrek bij het maken van de leidraad niet alleen technici en beheerders, maar ook beleidsmakers (verkeer, milieu), ontwerpers en toezichthouders. Vergeet niet om een toets uit te laten voeren vanuit een sociologische invalshoek voor het borgen van het gebruikaspect van de buitenruimte.

2 Leg niet alleen (technische) eisen vast, maar ook het planvormingsproces voor het inrichten van de buitenruimte. Zo weet een ieder zijn taken en verantwoordelijkheden in het proces en wanneer wat met wie moet worden afgestemd. Geef de leidraad een formele status binnen het planvormingsproces.

3 Maak het gebruik en actueel houden van de leidraad zo gemakkelijk mogelijk. Zorg bijvoorbeeld voor een digitale leidraad met filter- en zoekmogelijkheden en bied gebruikers de mogelijkheid om gewenste of zelfs noodzakelijke aanpassingen snel en eenvoudig door te kunnen geven aan inhoudelijk verantwoordelijken. De gemeente Waddinxveen werkt momenteel aan het vervaardigen van een nieuwe leidraad waarbij deze tips worden opgevolgd.

GEBRUIK VAN DE LEIDRAAD

Een goede leidraad kan worden gebruikt voor nieuwe aanleg (bouwrijp- en woonrijp maken) én voor projecten die voortkomen uit het onderhoudsprogramma (reconstructie, herinrichting, revitalisering). De leidraad wordt echter wel op verschillende manieren toegepast bij deze twee projecttypering.

Voor een nieuwbouwlocatie zullen met name de eisen worden gebruikt die direct voortkomen uit wetgeving, provinciaal en gemeentelijk beleid, regelgeving vanuit het waterschap en landelijke ontwerprichtlijnen. Denk aan hoe moet worden omgegaan met bijvoorbeeld waterbeheer, het afvoeren van hemel- en afvalwater, verkeers-

Het zo gebruiken van de leidraad biedt het maximale rendement. Wel is het daarbij belangrijk dat voor een gestructureerde opzet van de leidraad wordt gekozen, waarbij de eisen op verschillende niveaus worden vastgelegd. CROW heeft in haar publicatie voor het maken van leidraden (publicatie 266) een voorzet gedaan voor

In potentie is in Nederland jaarlijks vele miljoenen euro's te besparen door samenwerking.

veiligheid en duurzaamheid. Voor de ruimtelijke vormgeving en materialisering wordt de leidraad over het algemeen minder strak toegepast, om zo ontwerpers de mogelijkheid te bieden om buiten de gebaande paden te werken. Vanzelfsprekend is het van belang dat hierbij rekening wordt gehouden met de technische en financiële beheerbaarheid. Door de leidraad te gebruiken als basis voor het projectgebonden programma van eisen wordt een goede balans gevonden tussen eenheid en eigen identiteit van de nieuwe wijk. Bij het ontwerpen van reconstructies en herinrichtingen in de bestaande stad wordt de leidraad in veel grotere mate ook voor het ruimtelijk ontwerp en de materialisering toegepast.

een structuur die in de praktijk goed werkt. Zo kun je, zeker in een leidraad met filtermogelijkheden, snel inzicht verkrijgen in de eisen die relevant zijn voor jouw project. ◀SI

Over de auteurs

JAN BLOM IS BEDRIJFSLEIDER/ADVISEUR BIJ BURO CITE JBLOM@BUROCITE.NL.

WYTSE ENGELSMAN IS ADVISEUR BIJ BURO CITE WENGELSMAN@BUROCITE.NL.

BEIDEN ZIJN NAUW BETROKKEN GEWEEST BIJ DE ONTWIKKELING VAN DE WEBAPPLICATIE DALI, WAARMEE LEIDRADEN OP GEBRUIKSVRIENDELIJKE WIJZE ONTSLATEN KUNNEN WORDEN [HTTP://DALILANDINGPAGE.BUROCITE.NL](http://dalilandingpage.burocite.nl)